

STUDIA PRAWNICZE

Artur Nowak-Far (red.)

**Finanse
publiczne
i prawo
finansowe**

2. wydanie



| C.H. BECK



STUDIA PRAWNICZE

Finanse publiczne i prawo finansowe

W sprzedaży:

A. Nowak-Far

KONSTITUCJA GOSPODARCZA UNII EUROPEJSKIEJ. AKSJOLOGIA

Zarys Prawa

H. Dzwonkowski, J. Gliniecka (red.)

PRAWO FINANSOWE

Podręczniki Prawnicze

J. Bąk (red.)

EUROPEJSKIE PRAWO FINANSOWE

Monografie Prawnicze

P. Zapadka, A. Mikos-Sitek

PRAWO FINANSÓW PUBLICZNYCH, wyd. 3

Skrypty Becka

USTAWA O FINANSACH PUBLICZNYCH, wyd. 13

Twoje Prawo



edukacjaprawnicza.pl



Beck Akademia

konferencje • szkolenia • e-learning



Legalis

System Informacji Prawnej

Redaktor naukowy

prof. dr hab. Artur Nowak-Far

Finanse publiczne i prawo finansowe

2. wydanie

Autorzy

dr Małgorzata Fryszak

prof. SGH dr hab. Dominik Gajewski

dr Agnieszka Mikos-Sitek

dr Robert Oktaba

dr Anna Partyka-Opiela

prof. UKSW dr hab. Piotr Zapadka



WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2017

Propozycja cytowania:
A. Nowak-Far (red.), *Finanse publiczne i prawo finansowe*, Warszawa 2017

Poszczególne rozdziały opracowali:

<i>prof. dr hab. Artur Nowak-Far</i>	Rozdział I
<i>prof. dr hab. Artur Nowak-Far, dr Piotr Zapadka</i>	Rozdział II
<i>dr Małgorzata Fryszak</i>	Rozdział III
<i>dr Agnieszka Mikos-Sitek</i>	Rozdział IV
<i>prof. dr hab. Artur Nowak-Far</i>	Rozdział V
<i>dr Anna Partyka-Opiela</i>	Rozdział VI
<i>dr Robert Okłaba</i>	Rozdział VII
<i>prof. dr hab. Dominik Gajewski</i>	Rozdział VIII

Wydawca: *Aneta Flisek*



© **Wydawnictwo C.H.Beck 2017**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: TiM-Print
Druk i oprawa: Totem, Inowrocław

ISBN 978-83-255-7728-5



ISBN 978-83-255-7729-2

Spis treści

Przedmowa do drugiego wydania	XI
Wykaz skrótów	XIII
Rozdział I. Zasadnicze zagadnienia teorii finansów publicznych	1
§ 1. Podstawowe pojęcia i koncepcje teorii sektora publicznego	2
I. Dwusektorowość gospodarki a zakłócenie mechanizmu rynkowego (<i>market failure</i>)	2
§ 2. Interwencja państwa i jej mechanizmy	7
§ 3. Rozmiary świadczeń publicznych	12
§ 4. Polityka fiskalna państwa	15
§ 5. Obieg pieniądza w gospodarce	18
§ 6. Sprawiedliwość w finansach publicznych	20
§ 7. Bezpieczeństwo finansowe państwa i jego koszty	27
§ 8. Kwestia koordynacji polityki fiskalnej i pieniężnej	31
Rozdział II. Nauka o pieniądzu i funkcje banku centralnego	34
§ 9. Pojęcie pieniądza	35
§ 10. Pieniądz gotówkowy	43
§ 11. Pieniądz bezgotówkowy	45
I. Pieniądz bankowy	48
II. Obrót wekslowy i czekowy	62
III. Bankowość elektroniczna	72
IV. Karta płatnicza	76
§ 12. Pieniądz elektroniczny	79
I. Elektroniczne instrumenty płatnicze	81
II. Instrumenty pieniądza elektronicznego	83
§ 13. Pojęcie inflacji	84
§ 14. Funkcje banku centralnego	87
§ 15. Organizacja i zadania NBP	97
I. Cel podstawowy i pozostałe zadania NBP	97
II. Organy NBP	108
III. Udział NBP w sieci bezpieczeństwa finansowego (<i>Safety Net</i>)	115
Rozdział III. Prawo bankowe	120
§ 16. Publiczne i prywatne prawo bankowe	121
I. System bankowy a monobank	124

II. Definicja banku i działalność bankowa w świetle ustawy z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe	130
1. Osobowość prawna banku	131
1.1. Bank państwowy	131
1.2. Banki akcyjne i banki spółdzielcze	134
2. Specyficzny system źródeł prawa bankowego	135
2.1. Prawo wewnętrzne	135
2.2. Zwyczaj bankowy	139
2.3. Zezwolenie na prowadzenie działalności bankowej ..	140
3. Przedmiot prowadzonej działalności gospodarczej	141
4. Środki wykorzystywane w działalności bankowej	141
5. Ryzyko bankowe	142
III. Czynności bankowe	145
1. Czynności bankowe jako przedmiot działalności bankowej	145
IV. Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe i pracownicze kasy zapomogowo-pożyczkowe	152
1. Spółdzielcze kasy oszczędnościowo kredytowe	152
2. Pracownicze kasy zapomogowo-pożyczkowe	152
V. Wybrane czynności bankowe	153
VI. Rachunek bankowy	153
VII. Kredyt	158
VIII. Kredyty „frankowe”	164
IX. Pozostałe czynności bankowe	177
§ 17. Szczególne uprawnienia i przywileje banków	178
I. Szczególne uprawnienia banków	178
II. Prawo stosowania sekurytyzacji	180
III. Zabezpieczenia wiarytelności wynikających z czynności bankowych	180
IV. Potrącenie	182
V. Moc prawna dokumentów urzędowych określonej dokumentacji banku	182
VI. Bankowy tytuł egzekucyjny	190
VII. Prawo wydawania i stosowania ogólnych warunków umów i regulaminów bankowych	197
VIII. Bankowe klauzule niedozwolone	200
IX. Prawo do pobierania prowizji i opłat z tytułu wykonywanych czynności bankowych i innych czynności	214
X. Prawo przetwarzania informacji zawartej w dokumentach tożsamości osób fizycznych dla celów prowadzonej działalności	214
XI. Szczególne obowiązki banków	215
1. Tajemnica bankowa	215
2. Przeciwdziałanie procederowi „prania brudnych pieniędzy” i ukrywania działań przestępczych lub wykorzystywania działalności banku dla celów przestępczych	218

3. Obowiązek informacyjny	218
4. Realizowanie wpłat należności o charakterze publicznoprawnym	219
§ 18. Organizacja banków	219
I. Tworzenie banku	219
1. Tworzenie i organizacja banku państwowego	219
2. Tworzenie i organizacja banków spółdzielczych	220
3. Tworzenie i organizacja banków akcyjnych	224
II. Łączenie się banków i ich podział	228
III. Postępowanie naprawcze	229
IV. Likwidacja banku	231
V. Upadłość banku	231
§ 19. Nadzór bankowy	232
I. Cel sprawowania nadzoru przez organy państwa nad bankami komercyjnymi	232
II. Organizacja nadzoru bankowego w Polsce	234
1. Organ nadzoru	234
2. Podmioty nadzorowane	237
3. Przedmiot nadzoru	238
4. Środki nadzoru	238
Rozdział IV. Budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego	245
§ 20. Budżet państwa	246
I. Budżet państwa, ustawa budżetowa, zasady budżetowe	246
II. Wieloletni Plan Finansowy Państwa	257
III. Dochody i wydatki budżetu	258
IV. Klasyfikacja budżetowa	265
V. Dług publiczny, deficyt budżetowy	267
VI. Procedura budżetowa	275
VII. Wykonywanie ustawy budżetowej	281
VIII. Formy organizacyjne jednostek sektora finansów publicznych	293
§ 21. Budżet jednostek samorządu terytorialnego	304
I. Budżet jednostek samorządu terytorialnego, uchwała budżetowa	304
II. Wieloletnia prognoza finansowa jednostki samorządu terytorialnego	309
III. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego	312
IV. Procedura budżetowa	319
V. Wykonywanie budżetu	322
VI. Tryb zatwierdzania wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego	325
Rozdział V. Budżetowe aspekty członkostwa Polski w Unii Europejskiej	331
§ 22. Budżet ogólny Unii Europejskiej i jego powiązanie z budżetami jej państw członkowskich	331

I. Wykonanie i kontrola wykonania budżetu	336
II. Budżet Unii Europejskiej a budżet Polski	338
III. Koordynacja polityki budżetowej w Unii Europejskiej	342
Rozdział VI. Ekonomiczne i społeczne aspekty opodatkowania	345
§ 23. Istota podatku	346
I. Pojęcie podatku	346
II. Elementy konstrukcyjne podatku	351
§ 24. Zasady podatkowe	357
I. Ujęcie klasyczne	357
II. Zasada sprawiedliwości poziomej i pionowej	358
III. Zasada sprawiedliwości podatkowej na tle psychologicznych i ekonomicznych granic opodatkowania	360
§ 25. Funkcje i cele podatków	363
I. Odzwierciedlenie funkcji budżetowych	363
II. Funkcja alokacyjna	363
III. Funkcja redystrybucyjna	364
IV. Funkcja stabilizacyjna	364
V. Cele opodatkowania	365
§ 26. Wpływ podatków na zachowania podatników	366
I. Granice opodatkowania	366
1. Ekonomiczne granice opodatkowania	368
1.1. Zasada zdolności płatniczej (<i>ability to pay</i>)	368
1.2. Naruszenie źródła podatku	370
1.3. Granice zastosowania zasad podatkowych	372
1.4. Naruszenie celów gospodarczych	374
2. Psychologiczne granice opodatkowania	375
2.1. Próg podatkowej efektywności (wytrzymałości) podatnika	376
2.2. Charakter oceny przez podatnika granic opodatkowania	376
2.3. Opór wobec podatku	377
II. Unikanie opodatkowania	379
III. Teoria gier a wypełnianie zobowiązań podatkowych	383
1. Dylemat ograniczonych zasobów	384
2. Dylematy dóbr publicznych	384
3. Dylemat więźnia	385
4. Dylemat pasażera na gapę	387
IV. Racjonalny ustawodawca podatkowy	388
1. Kryteria racjonalnego prawa podatkowego	388
2. Normy podatkowe w ujęciu teorii <i>Coase'a</i>	391
3. Kształtowanie regulacji i mechanizmów podatkowych w świetle ekonomii dobrobytu	393
4. Motywacyjne systemy podatkowe	395
5. Model <i>Calabresiego</i> a podatki	395
§ 27. Etyczne aspekty opodatkowania	397

I. Normy moralne a normy podatkowe	397
II. Mentalność podatkowa	399
III. Moralne aspekty unikania opodatkowania	400
§ 28. Rodzaje podatków	401
I. Zagadnienia ogólne	401
II. Podatki dochodowe	404
III. Podatki obrotowe	407
1. Podatek od towarów i usług	407
2. Podatek akcyzowy	411
3. Podatek od gier hazardowych i od czynności cywilnoprawnych	411
IV. Podatki majątkowe i lokalne	413
Rozdział VII. Prawo podatkowe – część ogólna	416
§ 29. Wstęp	417
§ 30. Stosunek prawnopodatkowy	418
I. Zagadnienia ogólne	418
II. Zakres stosunku prawnopodatkowego	426
III. Przekształcenia stosunku prawnopodatkowego	433
§ 31. Obowiązek podatkowy i powstanie zobowiązania podatkowego ..	437
I. Obowiązek podatkowy	437
II. Powstanie zobowiązania podatkowego	440
§ 32. Zabezpieczenie wykonania zobowiązania podatkowego	443
I. Istota i formy zabezpieczenia zobowiązania podatkowego ..	443
II. Zabezpieczenie przedegzekucyjne	444
III. Zabezpieczenia dobrowolne	449
IV. Hipoteka przymusowa	452
V. Zastaw skarbowy	455
§ 33. Odpowiedzialność za zobowiązanie podatkowe	457
I. Odpowiedzialność w prawie podatkowym	457
II. Odpowiedzialność podatnika	459
III. Odpowiedzialność płatnika i inkasenta	461
IV. Odpowiedzialność następców prawnych	462
V. Odpowiedzialność osób trzecich	466
§ 34. Wygaśnięcie zobowiązania podatkowego	473
I. Rodzaje wygaśnięcia zobowiązań podatkowych	473
II. Efektywne sposoby wygaśnięcia zobowiązania podatkowego	475
III. Nieefektywne sposoby wygaśnięcia zobowiązania podatkowego	488
§ 35. Krajowa Administracja Skarbowa	495
I. Kompetencje i organizacja Krajowej Administracji Skarbowej	495
II. Centralny Rejestr Danych Podatkowych	499
§ 36. Postępowanie podatkowe	500
I. Zasady postępowania podatkowego	500
II. Wszczęcie postępowania	504
III. Postępowanie dowodowe	505

IV. Zawieszenie postępowania	508
V. Akty kończące postępowanie	509
VI. Środki zaskarżenia	511
VII. Nadzwyczajne środki zaskarżenia	513
Rozdział VIII. Międzynarodowe prawo podatkowe	516
§ 37. Zagadnienia ogólne międzynarodowego prawa podatkowego ...	517
§ 38. Eliminowanie podwójnego opodatkowania. Konwencja Modelowa OECD i umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania	520
§ 39. Unikanie i uchylanie się od opodatkowania	523
§ 40. Raje podatkowe	527
§ 41. Niedostateczna kapitalizacja	530
§ 42. Opodatkowanie holdingów międzynarodowych	534
Indeks rzeczowy	539

Przedmowa do drugiego wydania

Wykład prawa finansów publicznych w takim ujęciu, w którym ich funkcjonowanie jest przedstawione w jego wielodyscyplinarnym kontekście został przychylnie przyjęty przez wykładowców i studentów. Owo ujęcie umożliwia im bowiem zapoznanie się z kluczowymi zagadnieniami tematu przy uwzględnieniu najistotniejszych elementów rzeczywistości, w których regulacja prawna ma być stosowana.

W drugim wydaniu podręcznika zrezygnowaliśmy jednak z niektórych elementów wykładu – tych, które w podstawowym zakresie wyjaśniały pojęcia z zakresu ekonomii. Uznaliśmy bowiem, że jest ono zbędne zważywszy na to, że w dominującej większości uczelni wyższych ekonomia jest wykładana na wczesnych etapach kształcenia prawników, administratywistów, jak również specjalistów innych dziedzin, w których potrzebna jest wiedza z prawnej regulacji finansów publicznych. W przypadku braku takiej wiedzy u ewentualnego Czytelnika, można zwrócić jego uwagę na całkiem długą listę porządných podręczników ekonomii w zakresie, w jakim cokolwiek w tym wykładzie mogłoby wymagać przypomnienia podstawowych pojęć i koncepcji.

Wprowadziliśmy za to m.in. nowe części dotyczące bezpieczeństwa finansowego państwa, jak również zagadnień opodatkowania międzynarodowego, w tym zwłaszcza zwalczania zjawiska międzynarodowego unikania podatków. Wykład przedstawiony w książce uzupełniliśmy również o dział dotyczący powiązania budżetu krajowego z budżetem ogólnym Unii Europejskiej. Znaczenie tego działu wiedzy o funkcjonowaniu finansów publicznych jest bowiem coraz ważniejsze ze względu na globalizację gospodarki i gospodarowania, a także duże znaczenie, jakie finansowanie z budżetu UE ma dla dobrego rozwoju polskiej gospodarki, a więc i dobrobytu gospodarstw domowych.

Mam nadzieję, że i to wydanie podręcznika spotka się z przychylnym przyjęciem Czytelników.

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

- AkcyzaU ustawa z 6.12.2008 r. o podatku akcyzowym (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 43 ze zm.)
- BankSpółdzU ustawa z 7.12.2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1826)
- DochJSTU ustawa z 13.11.2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 198 ze zm.)
- ElInstPIU* *ustawa z 12.9.2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r. poz. 1232)*
- FinPublU ustawa z 27.8.2009 r. o finansach publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1870 ze zm.)
- FinPublU
z 1998 r. ustawa z 26.11.1998 r. o finansach publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148 ze zm.)
- FinPublU
z 2005 r. ustawa z 30.6.2005 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.)
- InfCenU ustawa z 9.5.2014 r. o informowaniu o cenach towarów i usług (Dz.U. z 2014 r. poz. 915 ze zm.)
- InfPublU ustawa z 6.9.2001 r. o dostępie do informacji publicznej (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1764)
- IzbyGospU ustawa z 30.5.1989 r. o izbach gospodarczych (tekst jedn. Dz.U. z 2009, Nr 84, poz. 710 ze zm.)
- KC ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 380 ze zm.)
- KKS ustawa z 10.9.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 2137 ze zm.)
- Konstytucja RP... Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm. i ze sprost.)
- KPA ustawa z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 23 ze zm.)

- KPC ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1822 ze zm.)
- KPK ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1749 ze zm.)
- KredKonsU ustawa z 12.5.2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1528)
- KRO ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 2082 ze zm.)
- KSH ustawa z 15.9.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1578 ze zm.)
- KWU ustawa z 6.7.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 790 ze zm.)
- NBPU ustawa z 29.8.1997 r. o Narodowym Banku Polskim (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 908 ze zm.)
- ObrInFinU ustawa z 29.7.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1636 ze zm.)
- OchrDanychU ... ustawa z 29.8.1997 r. o ochronie danych osobowych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 922)
- OchrInfU ustawa z 5.8.2010 r. o ochronie informacji niejawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1167 ze zm.)
- OchrKonkurU ... ustawa z 16.2.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 229)
- OrdPod ustawa z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 201 ze zm.)
- PDOfizU ustawa z 26.7.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 2032 ze zm.)
- PDOPrU ustawa z 15.2.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1888 ze zm.)
- PDOCzynCywU. ustawa z 9.9.2000 r. o podatku o czynności cywilnoprawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 223 ze zm.)
- PostEgzAdmU ustawa z 17.6.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym administracji (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 599 ze zm.)
- PrBank ustawa z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1988 ze zm.)
- PrCel ustawa z 19.3.2004 r. – Prawo celne (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1880 ze zm.)
- PrCzek ustawa z 28.4.1936 r. – Prawo czekowe (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 462)
- PrDew ustawa z 27.7.2002 r. – Prawo dewizowe (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r. poz. 826 ze zm.)
- PrGeoGór ustawa z 9.6.2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1131 ze zm.)

PrSpóldz	ustawa z 16.9.1982 r. – Prawo spółdzielcze (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 21 ze zm.)
PrWeksl	ustawa z 28.4.1936 r. – Prawo wekslowe (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 160)
PrZamPublU	ustawa z 29.1.2004 r. – Prawo zamówień publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 2164 ze zm.)
RachunkU	ustawa z 29.9.1994 r. o rachunkowości (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1047 ze zm.)
SamGminU	ustawa z 8.3.1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.)
SamPowiatU	ustawa z 5.6.1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 814 ze zm.)
SamWojU	ustawa z 5.6.1998 r. o samorządzie województwa (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 486 ze zm.)
SKOKU	ustawa z 5.11.2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1910 ze zm.)
StatysPublU	ustawa z 29.6.1995 r. o statystyce publicznej (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1068 ze zm.)
SwobDzGospU ..	ustawa z 2.7.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1829 ze zm.)
UslPłatU	ustawa z 19.8.2011 r. o usługach płatniczych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1572 ze zm.)

2. Organy orzekające

ETS	Europejski Trybunał Sprawiedliwości
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
SA	Sąd Apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
SN (7)	Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów
TK	Trybunał Konstytucyjny
WSA	Wojewódzki Sąd Administracyjny

3. Czasopisma, publikatory

BiK	Bank i Kredyt
Biul.SN.....	Biuletyn Sądu Najwyższego
EPS	Europejski Przegląd Sądowy
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
M.P.	Monitor Polski
MoP	Monitor Prawniczy
MoPod	Monitor Podatkowy
MoPB	Monitor Prawa Bankowego

ONSA.....	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
ONSAiWSA.....	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych
OSA.....	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSNC.....	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna
OSNCP.....	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna i Pracy
OSPika.....	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK.....	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A.....	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego seria A
Pal.....	Palestra
PB.....	Prawo Bankowe
PPH.....	Przegląd Prawa Handlowego
PS.....	Przegląd Sądowy
PUG.....	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
TPP.....	Transformacje Prawa Prywatnego

4. Inne skróty

art.....	artykuł
BGK.....	Bank Gospodarstwa Krajowego
DOZ.....	Departament Operacji Zagranicznych
Dz.U.....	Dziennik Ustaw
DZRF.....	Departament Zarządzania Ryzykiem Finansowym
EBC.....	Europejski Bank Centralny
ESBC.....	Europejski System Banków Centralnych
IPE.....	instytucja pieniądza elektronicznego
KNB.....	Komisja Nadzoru Bankowego
KNF.....	Komisja Nadzoru Finansowego
MF.....	Minister Finansów
m.in.....	między innymi
n.....	następny (-a, -e)
Nb.....	numer brzegowy
NBP.....	Narodowy Bank Polski
niepubl.....	niepublikowany (-a, -e)
orz.....	orzeczenie
PCC.....	podatek od czynności cywilnoprawnych
PKB.....	produkt krajowy brutto
PKZP.....	pracownicze kasy zapomogowo-pożyczkowe
Prezes UOKiK ...	Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
por.....	porównaj
post.....	postanowienie
RM.....	Rada Ministrów
rozp.....	rozporządzenie

RPP.....	Rada Polityki Pieni ę żnej
s.	strona
sygn.	sygnatura
tekst jedn.	tekst jednolity
TFUE.....	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
tj.	to jest
uchw.	uchwa ł a
UOKiK.....	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsument ó w
UE	Unia Europejska
w zw.	w zwi ą zku
WFPF	Wieloletni Plan Finansowy Pa ń stwa
wyr.	wyrok
z.	zeszyt
ze zm.	ze zmianami
zob.	zobacz

Rozdział I. Zasadnicze zagadnienia teorii finansów publicznych

Literatura: *K. J. Arrow*, A Difficulty in the Concept of Social Welfare, *Journal of Political Economy* 1950, No. 58; *tenże*, Formal Theories of Social Welfare, [w:] *P. P. Wiener* (ed.), *Dictionary of the History of Ideas*, New York 1973; *tenże*, The Organization of Economic Activity: Issues Pertinent to the Choice of Market Versus Nonmarket Allocation, [w:] *J. Margolis*, *R. H. Haveman* (eds.), *Public Expenditures and Policy Analysis*, Markham, Chicago 1970; *Arystoteles*, *Etyka nikomachejska*, [w:] *Arystoteles*, *Dzieła wszystkie*, t. 5, Warszawa 1996; *S. J. Bailey*, *Strategic Public Finance*, Basingstoke 2004; *R. J. Barro*, Are Government Bonds Net Wealth?, *Journal of Political Economy* 1974, No. 82(6); *J. Bentham*, *The Principles of Morals and Legislation*, London 1823; *K. Binmore*, *Natural Justice*, Oxford 2005; *J. Blau*, The Existence of Social Welfare Functions, *Econometrica* 1957, No. 25; *P. Bofinger*, *Monetary Policy: Goals, Institutions, Strategies and Instruments*, Oxford 2001; *B. Brzeziński*, *T. Dębowska-Romanowska*, *M. Kalinowski*, *W. Wójtowicz*, *Prawo finansowe*, Warszawa 2000; *J. M. Buchanan*, *Finanse w warunkach demokracji*, Warszawa 1997; *tenże*, *The Limits of Liberty: Between Anarchy and Leviathan*, Chicago 1975; *J. M. Buchanan*, *R. A. Musgrave*, *Public Finance and Public Choice: Two Contrasting Visions of the State*, Cambridge 2000; *R. Dębowska-Romanowska*, *Prawo finansowe. Część konstytucyjna wraz z częścią ogólną*, Warszawa 2010; *S. N. Durlauf*, *L. E. Blume* (eds.), *The New Palgrave Dictionary of Economics*, t. 1–8, Basingstoke 2008; *A. L. Hillman*, *Public Finance and Public Policy: Responsibilities and Limitations of Government*, Cambridge 2003; *T. Hobbes*, *Lewiatan czyli materia, forma i władza państwa kościelnego i świeckiego*, Warszawa 2005; *S. Ch. Kolm*, *Justice and Equity*, Cambridge 1997; *tenże*, *Reciprocity: An Economics of Social Relations*, Cambridge 2008; *J. Locke*, *Dwa traktaty o rządzie*, Warszawa 1992; *R. P. Malloy*, *Law in a Market Context: An Introduction to Market Concepts in Legal Reasoning*, Cambridge 2004; *K. Marks*, *Krytyka programu gotajskiego*, [w:] *K. Marks*, *F. Engles*, *Dzieła wybrane*, t. 2, Warszawa 1949; *J. L. Mikesell*, *Fiscal Administration: Analysis and Applications for the Public Sector*, Pacific Grove 1986; *D. Miles*, *G. Myles*, *I. Preston* (eds.), *The Economics of Public Spending*, Oxford 2003; *D. C. Mueller*, *Public Choice III*, Cambridge 2003; *R. A. Musgrave*, *P. B. Musgrave*, *Public Finance in Theory and Practice*, New York 1989; *A. Nowak-Far*, *Distribution inter-sectorielle et inter-niveaux des tâches publiques dans l'administration européenne: Logique*